

¿Casablanca?...

I Per quina raó encara ens agrada amb tanta fruïció *Casablanca*? Perquè aquest film té greus mancances tècniques i un guió directe, massa ingenu. Les mancances tècniques són pròpies d'un temps amb restriccions econòmiques i urgències peremptòries; mentre que el guió va ser concebut per donar ànims a una població que patia la guerra més cruenta que ha creat l'espècie humana. Dues idees bàsiques constitueixen el nucli argumental de *Casablanca*: primer, els bons són els aliats —els Estats Units és la terra de provisió— i els alemanys són els dolents, a més de beneïts. Segon, la felicitat individual, en temps d'una guerra mundial, no té cap importància en front del destí universal. Tot plegat podria fer d'aquesta pel·lícula una simple producció de cinema bèl·lic de segona divisió. Una d'aquelles produccions propagandístiques que els bàndols que intervenien a les guerres, abans de l'apogeu televisiu, es capfiquen a fer sense parar esment en les despeses. Però no. Cada vega-

ració d'Ingrid Bergman. Quant al Bogart, trobo que hi ha moments en què va deixar escapar el posat bogardià, abans que una interpretació creïble. Tota la banda sonora del film —des de la Marsellesa fins a la melodia de Sam— aconsegueix perfectament la funció evocadora d'un temps passat que fou millor i que, en cert sentit, tornarà a començar. Fins aquí les lloances. Perquè aquests mèrits no justifiquen l'extrema importància que s'ha donat sempre a aquesta pel·lícula. Aquest film té un altre mèrit no pròpiament cinematogràfic: *Casablanca* és el fruit més destriable del subconscient col·lectiu masculí del passat segle. El mascle sempre ha situat les seves heroïcitat en el marc bèl·lic; perquè a la guerra no hi havia lloc per a les dones, més enllà que el de gaurir el cos o l'ànima del guerrer. I l'amor també era una propietat masculina. Vull dir, qui amava —el pol actiu en la relació— sempre era l'home; la dona estava condemnada a la passivitat, no podia amar, sinó ser amada. Com a molt, la dona podia acceptar l'amor que se li oferia, mai podia prendre la decisió d'amar, prendre la ini-

coneix la superioritat del gènere masculí des del principi. Ella, una pobra al·lota de províncies, no va comprendre res de la vida fins que va trobar a París el gran home de la resistència txecoslovaca Víctor Laslow. Després un altre home, Rick-Bogart, li va obrir els ulls al veritable amor. I a *Casablanca* va presenciar, sense poder obrir boca, com aquests dos homes decidien sobre el seu destí i el seu cos. Si ho mirem de prop, l'actitud de Rick davant de la nova presència d'Ilsa és patètica, no és només perquè consideri que l'ha enaganyat amb un altre, sinó més bé perquè és incapaç de veure en aquella persona un ésser amb autonomia. Com si ella no es pogués enamorar d'un altre, o si ella no patís a causa de l'absència de l'ésser estimat. És molt curiós que Ilsa, en el moment que pren una determinació pròpia, li doni tota la capacitat de decisió sobre la seva vida, sobre el trio, a Rick. Quan ells dos comparen, a l'aeroport, abans de fugir, l'amor que senten cap a Ilsa la primàcia de la masculinitat assoleix el màxim relleu: a la seva conversa només prenen en consideració els seus punts de vista, els sentiments d'ella no contenen per res. De fet, podríem fer una altra *Casablanca*, fer que Rick i Víctor prenguessin la decisió contrària és a dir, que Ilsa hagués partit amb Rick cap a Lisboa, i el paper d'Ingrid Bergman no quedaria trastocat en res. Més passivitat impossible.

En definitiva, *Casablanca*, tal vegada en contra de la mediocritat del seu director, és una obra genial perquè descriu a la perfecció un determinat tipus de subjectivitat masculina que aspirava a la possessió completa de l'ànima de l'amada. Aquest tipus d'home, que són a la vegada Rick i Laslow —per això no discuteixen—, estava plenament vigent a la segona meitat del passat segle. Què ha succeït amb aquest model d'home? I Ilsa, on ha quedat? No hi ha cap dubte que molts de nosaltres encara voldríem ser l'amo del Rick's Cafè; però el greu problema és que ja no hi ha cap Bergman disposada a fer el paper d'Ilsa. Si vos trobeu en aquesta difícil tessitura... penseu que sempre ens quedarà *Casablanca*. ■

da que la tornem a veure, diem sí a *Casablanca*.

No hi ha cap dubte que l'obra de Curtiz conté valors eterns. Personalment em sembla sublim la interpre-

ciativa en el joc.

El triangle amorós que conformen Rick, Ilsa i Laslow és absolutament paradigmàtic del desig masculí del passat (o més bé de sempre?). Ilsa re-